

## Författningssamling

|   |  |                               |                 |
|---|--|-------------------------------|-----------------|
| <b>Dokumenttyp</b><br>Strategi              | <b>Beslutsinstans</b><br>Kommunfullmäktige | <b>Beslutsdatum</b><br>221208 | <b>§</b><br>194 |
| <b>Dokumentansvarig</b><br>Kommundirektören |  |                               |                 |
| <b>Gäller för</b><br>Nässjö kommun          |  | <b>Senast reviderad</b>       |                 |

### Strategi för barn och unga i Nässjö kommun

Strategin för barn och ungas uppväxtvillkor riktar sig till alla anställda inom Nässjö kommun som direkt eller indirekt kommer i kontakt med barn och unga i sitt arbete. Strategin bygger på nationell utveckling, aktuell forskning och går i linje med FN:s globala mål, Agenda 2030 och FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Strategin har sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges fokusmål; Alla barn och ungdomar i Nässjö kommun har förutsättningar för en god uppväxt utifrån

- 1) Socialt hållbara boende- och närmiljöer
- 2) Tryggt familjeliv
- 3) Aktiv, rolig och hälsosam fritid, samt Region Jönköpings läns mål ”Bästa platsen att växa upp på”.

En god start i livet är avgörande för barn och ungas livsvillkor och hälsa. Det gäller under uppväxten men påverkar även livsvillkor och möjligheter senare i vuxenlivet. Att få en god start med trygga ekonomiska villkor, trygga relationer till vuxna och goda kamratrelationer är viktiga faktorer för god fysisk och psykisk hälsa. De erfarenheter, kunskaper och färdigheter som barn får lägger grunden för att utveckla nya färdigheter och kunskaper senare.

Alla barn och unga ska oavsett socioekonomiska förhållanden, geografisk hemvist, kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning få en god start i livet. Det är centralt för att uppnå likvärdiga livsvillkor och ger förutsättningar för att nå jämlikhet.

Ytterst har vårdnadshavare ansvar för sina barn. De ska främja hälsa och utveckling samt vara goda förebilder, men även kommunen har påverkansmöjligheter.

Kommunen påverkar barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur- och fritidsverksamhet samt goda fysiska livsmiljöer. Ansvaret att

skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor delas också med andra; så som regionen, myndigheter och andra aktörer och samverkan är därför viktig.

Samverkansarbetet ska utgå från en helhetssyn där resurserna på ett effektivt sätt binder samman hem, förskola, skola och fritid. Synsättet ska prägla alla kommunens verksamheter. Kultur- och fritidsverksamheten, utbildningsverksamheten och socialtjänsten som möter barn och unga i olika sammanhang liksom verksamheterna inom samhällsbyggnadsområdet som bidrar genom det sätt man planerar och utvecklar samhället. Region Jönköpings län, Räddningstjänsten och Polisen finns med som samverkansaktörer.

I arbetet är det även viktigt att ta till vara på den ideella sektorns resurser och stora engagemang. Näringslivet är också en aktör som kan bidra till en positiv samhällsutveckling.

Syftet med en strategi för barn och ungas uppväxtvillkor är att synliggöra och lägga fast inriktningen för kommunens utvecklingsarbete. Arbetet ska fokusera på prevention med främjande och förebyggande insatser där ledordet är samverkan.

### Förebyggande arbete och tidiga insatser

Preventionspyramiden beskriver de olika nivåer där insatser kan genomföras för att stärka barn och ungas skyddsfaktorer eller för att undanröja eller mildra riskfaktorer. Pyramidens nivåer har inte statiska gränser och ska inte ses som isolerade delar, utan de olika nivåerna hänger ihop.

De effektivaste insatserna återfinns oftast på universell- eller samhällsnivå. Därför bör insatser och arbete primärt riktas mot dessa nivåer. Att satsa på tidiga åtgärder och på att försöka förebygga ojämlikhet handlar om att investera för framtiden. Det är alltid enklare att främja en positiv utveckling tidigt än att försöka bryta ett negativt förlopp senare.



Universell/samhällsnivå innefattar det hälsofrämjande arbete eller stöd som riktas till alla barn och unga, utan hänsyn till eventuella riskfaktorer.

- Skapa trygga livs- och gatumiljöer för goda och jämlika levnadsvillkor.
- Verka för blandad bebyggelse. Socioekonomiskt svaga områden med trångboddhet påverkar jämlikhet, hälsa och den sociala sammanhållningen negativt.

- Öppen förskola, verksamhet för barn tillsammans med föräldrar och föräldrastöd.
- Selektiv/gruppnivå riktar sig till grupper som är särskilt utsatta för riskfaktorer i syfte att hindra att de utvecklar någon typ av problem.
- Riktat föräldrastöd som vänder sig till grupper av vårdnadshavare vars barn löper risk att utveckla ohälsa och problem.
- Indikerad/individnivån innefattar insatser riktat mot barn och unga som utvecklat ohälsa eller har uppmärksammade problem.
- Biståndsbedömda stöd- och behandlingsinsatser.

Att satsa tidigt på barn och ungas utveckling är något som har visat gott resultat, både för den enskilda individen och för samhället i stort.

Uppväxtvillkoren kan förbättras genom att stärka familjen. Föräldrar och andra vuxna i barnets direkta närhet är de viktigaste personerna under ett barns uppväxt, för trygg anknytning, tidig språkutveckling och möjligheterna att klara skolan.

I ett familjecentrerat arbetssätt tar insatserna sin utgångspunkt i hela familjens livssituation. Detta görs genom till exempel familjecentralens hembesöks- och föräldrastödsprogram.

En bra indikator på om alla insatser lyckats är skolresultatet. Skolresultatet avspeglar inte bara skolans insatser utan också socioekonomiska förhållanden. Målet är att alla elever når grundläggande nivå i samtliga skolämnen vid slutet av grundskolan.

## Samverkan

En gemensam målbild och riktning underlättar för alla att styra mot målen i sina respektive verksamheter. Utan en gemensam målbild finns risk att styrningen blir mer verksamhetsinriktad istället för barn- och ungdomsinriktad. Ett samordnat och välfungerande stöd förutsätter en god samverkan mellan olika aktörer. Det behöver ske systematiskt och vardagsnära, både i det preventiva arbetet och i arbetet med barn i behov av insatser från flera aktörer.

Ansvaret delas som tidigare nämnts av många. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, vilket betyder att de ska väga upp skillnader i elevernas förutsättningar. Socialtjänsten ska verka för att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden och sörja för att de som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver.

Familjecentralen där mödravården, barnhälsovården, socialtjänsten och öppna förskolan ingår är viktiga i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för barn och föräldrar. Elevhälsan möter alla elever och fyller en viktig funktion. Vidare kan ungdomar få råd och stöd av ungdomsmottagningen.

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar för att barn och ungdomar ska få en aktiv, rolig och hälsosam fritid. Ungdomsenheten ska arbeta uppsökande på en bred arena och i dialog skapa aktiviteter utifrån barn och ungas behov. Genom väl fungerande dialog mellan ungdomsenheten, skola och socialtjänsten skapas förutsättningar för förebyggande och främjande insatser där unga får stimulans och en meningsfull vardag. Många barn och unga liksom vårdnadshavare har även kontakt med vårdcentral eller andra enheter inom vården. Kontaktytorna är många och samverkan är därför avgörande för att lyckas.

Den övergripande samverkansstrukturen bygger på att kontinuerligt på ledningsnivå uppmärksamma frågor som rör barn och ungdomar på ett generellt plan. Vidare att kommunen regelbundet samverkar med närpolis om de individer och grupper som befinner sig i riskzon för ogynnsam utveckling eller har utvecklat destruktiva beteenden.

## Risk och skyddsfaktorer

Barn och ungas sammansättning av risk- och skyddsfaktorer har stor påverkan. Skyddsfaktorer är faktorer som främjar en god livssituation och ökar motståndskraften mot att utveckla problem. Forskningen visar att risk- och skyddsfaktorer i stort sett är samma för alkohol-, tobak- och narkotikabruk, kriminalitet och våld, bristande skolanpassning samt psykisk ohälsa. Pojkar exponeras oftare för fler riskfaktorer än flickor. Det är oerhört viktigt att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer för dem som finns i riskzon.

Flera av de problem som uppkommer kan kopplas ihop med risk- och skyddsfaktorer och har visat sig redan i förskoleåldern. Därför är det viktigt med både tidig upptäckt och tidiga insatser. Bland annat agera mot normbrytande beteende, arbeta brottsförebyggande och ge lättillgängliga insatser så som öppen mottagning för unga. Faktorerna kan ses inom fem områden;

- 1) Familjen, genom konsekvent och stödjande uppfostran, stark anknytning till minst en av föräldrarna och social kontroll från familjen
- 2) Kamratgruppen och fritiden, genom fritidsaktiviteter och förebilder i vardagen som får unga att känna sig betydelsefulla
- 3) Skolan, genom god skolmiljö, lyckat skolarbete, motivation att lära sig, positivt skolklimat och anknytning till skolan
- 4) Samhället, genom tydliga förväntningar och normer från omgivningen som skapar sociala band, samhörighet och tillit till samhället
- 5) Individen själv.

Sammanfattningsvis utkristalliserar fyra viktiga skyddsfaktorer;

- Trygga boende- och närmiljöer är grunden för att klara övriga delar i livet, så som skola och arbete, vilket i sin tur också påverkar hälsa och välmående positivt.
- En välfungerande skolgång är en stark skyddsfaktor. Den likvärdiga skolan har sin utgångspunkt i det enskilda barnets behov. Skolfrånvaro ses ofta som ett skolproblem, men sammanställningar visar att majoriteten av dessa barn också har behov av stöd från andra aktörer, exempelvis regionen och socialtjänsten. Arbetet med tidiga och gemensamma insatser för elever med skolfrånvaro behöver därför stärkas.
- Tryggt familjeliv är den viktigaste faktorn för en god uppväxt. Många insatser kretsar runt skolan men för ett riktigt framgångsrikt arbete bör insatserna tidigareläggas. I tidig ålder nås både barn och vårdnadshavare, vilket ger en trygghet i kontakten med kommunens olika verksamheter.
- En aktiv, rolig och hälsosam fritid har betydelse för hur unga lyckas i skolan och senare i livet. Tidigt skaffar sig barn och unga förebilder och identifierar sig gärna med dem, här kan fritidsintressen spela en avgörande roll. Förebilder kan ha stor betydelse för hur de formar sina mål i livet.